

УДК 37.07.73(477)

*Ліщук А. О., здобувач вищої освіти;
Примуш М. В., д-р політ. наук,
професор кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Ключові слова: якість освіти, мовна політика, інклюзивна освіта, інновації в освіті, децентралізація освіти.

Вступ. Система освіти є важливим елементом суспільного розвитку та формування людського капіталу. Якість освіти визначається не лише її структурою та змістом, але й тим, як вона відповідає потребам різних регіонів та груп населення. Управління якістю освіти є критично важливим аспектом, що впливає на результати навчання та розвиток суспільства загалом. В Україні, як у багатомовній та культурно різноманітній країні, існують різні вимоги та виклики стосовно управління якістю освіти в різних регіонах. Мовна політика, історичні та культурні особливості, регіональний розвиток, доступність до освіти та багато інших чинників визначають досвід управління якістю освіти в окремих областях.

Актуальність. Різні регіони мають різний рівень розвитку освіти. Деякі регіони можуть мати добре розвинуту освітню інфраструктуру, тоді як інші зазнають викликів у плані доступності та якості освіти.

Порівняння освіти у різних регіонах України включає в себе низку ключових аспектів, які можна розглянути для розуміння відмінностей та схожостей у системах освіти цих регіонів.

Мовна політика в освіті України є важливим аспектом суспільно-політичного дискурсу та відображає складну багатомовну природу країни. Різниця в мовній політиці між різними регіонами України може бути відчутною через історичні, культурні та політичні контексти. Українська мова є офіційною мовою держави, і зокрема в більшості освітніх закладів України, окрім окупованих територій.

У деяких східних регіонах України існує різноманітність мов, зокрема поширена російська мова. У таких областях досі можуть бути наявні двомовні освітні заклади, де навчання проводиться українською і російською мовами. В контексті конфлікту на Сході України з 2014 року мовна політика є додатково напруженою. Питання мови у навчальних закладах та доступ до освіти часто є об'єктом політичних дебатів і суперечок. Загалом мовна політика в освіті України є складним питанням, яке вимагає балансування між захистом мовних прав та культурних цінностей різних груп населення.

Всі області України мають багатий історичний і культурний спадок, але вони відрізняються за деякими особливостями через історичні події та вплив різних культур інших країн.

Західні області мають глибокі історичні корені, пов'язані зі стародавніми князівствами та королівствами, як-от Галицько-Волинське князівство та Карпато-Українське князівство. Цей регіон був під впливом різних європейських культур. Східні області були під впливом різних імперій та держав, зокрема Російської імперії, Радянського Союзу та ін. Це вплинуло на історичний та культурний розвиток регіону. Північні території України характеризуються домінуванням різних етнічних груп: українців, росіян, поляків, білорусів та ін. Ця етнічна різноманітність позначається на культурному спадку регіону. Південні регіони України населені різними етнічними групами, зокрема українців, росіян, болгар, греків, євреїв та ін. Ця різноманітність відображається у культурних традиціях, мовах та обрядах регіону.

Різні регіони України мають власні культурні особливості, які відображаються в навчальних програмах та культурних ініціативах. У північному регіоні може бути більше впливу культури східноєвропейського типу, тоді як Південь України регіони перебувають під більшим впливом культур Середземномор'я та Південно-Східної Європи.

В усіх регіонах розташовані загальноосвітні школи, технікуми, коледжі та вищі навчальні заклади. Навчальні заклади працюють згідно зі стандартами та програмами, розробленими для всієї України. На доступність освіти саме у східних регіонах може впливати конфлікт та інші виклики, що існують у регіоні. Деякі навчальні заклади тимчасово закриті або обмежено доступ до них [3].

Освіта фінансується з бюджету національного та регіонального рівнів. У східних областях, як і в інших регіонах України, державне фінансування є головним джерелом фінансування освітніх закладів. Місцеві органи влади також можуть виділяти кошти для освіти в межах своїх компетенцій. Спеціальну увагу приділяють соціальній інтеграції дітей із зони конфлікту та внутрішньо переміщених осіб. Працюють програми та проекти, спрямовані на підтримку психологічного та соціального благополуччя дітей.

Професійна підготовка вчителів у регіонах України проходить відповідно до загальних стандартів та норм освіти України, але може включати особливості та програми, спрямовані на підготовку вчителів для роботи в умовах, що вимагають особливих навичок та враховують виклики регіону. З огляду на особливості регіону, у східних областях існують додаткові підготовчі програми для вчителів, які мають працювати в умовах, що вимагають особливих знань і навичок, наприклад, для вчителів історії, які мають розуміти політичний контекст та історію конфлікту.

Управління освітою в усіх регіонах України базується на загальнодержавному законодавстві та стандартах, як-от Закон України «Про освіту». Це створює загальний правовий каркас для управління освітою в усіх областях. В усій країні існує загальна система освіти, яка включає дошкільну, загальну середню, вищу та інші форми освіти [2].

Регіони, які не знаходяться під окупацією, можуть мати більш розвинуту економіку та більше ресурсів для освіти, порівняно з деякими східними областями, які можуть бути менш розвинутими економічно. У західних областях

може бути більше впливу європейської культури та цінностей через географічну близькість до європейських країн, що може впливати на підходи до освіти [3]

Загальна мета управління освітою в усіх областях України полягає в забезпеченні якісної та доступної освіти для всіх громадян, незалежно від їх регіону проживання. Проте різні регіони можуть розвивати власні підходи та програми, враховуючи їх унікальні особливості.

Інклюзивна освіта та підтримка дітей з особливими потребами є важливими аспектами освітньої системи в Україні, і вони можуть відрізнятися залежно від регіону [1].

У неокупованих регіонах може бути більше інклюзивних шкіл та закладів освіти, де діти з особливими потребами навчаються разом зі здоровими дітьми. Це може сприяти соціалізації та відновленню дітей з різними потребами.

В умовах конфлікту діти з особливими потребами можуть потребувати додаткової підтримки та реабілітації через вплив воєнних дій. У східних областях може існувати більше проєктів та програм міжнародної допомоги, спрямованих на підтримку дітей з особливими потребами в умовах конфлікту.

Висновки

Публічне управління навчальними закладами на регіональному рівні в Україні потребує подальшої оптимізації та покращення. Виявлено певні труднощі та недоліки в організації та функціонуванні навчальних закладів, а також у взаємодії між ними та органами влади на регіональному рівні.

Модернізація та вдосконалення стратегічного розвитку регіональних освітніх систем є необхідними для підвищення якості освіти та забезпечення доступу до неї для всіх жителів регіону. Важливо розвивати інноваційні підходи до управління освітою, впроваджувати сучасні технології та методи навчання, а також сприяти співпраці між навчальними закладами та громадськими організаціями.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. Київ: Самміт-Книга, 2009. 272 с.
2. Конституція України. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Все більше дітей на окупованих територіях долучаються до онлайн навчання за українською програмою, – Вітренко. *LB.ua* (офіційний сайт). URL: https://lb.ua/society/2022/10/14_bilshe_ditey_okupovanih.html (дата звернення 29.10.2023).